

Υπάρχουν έργα της λογοτεχνίας που ο πανδαμάτορας χρόνος δεν μπορεί να τα φθείρει, να εκμηδενίσει την αξία και τη σημασία τους, που μέσα απ' την αέναη ροή της ζωής αναδύονται πάντοτε σφριγηλά και αιώνια. Αυτά είναι όσα μεταδίδουν στον άνθρωπο ένα μήνυμα διαχρονικής αξίας, μια ιστορία παραδειγματική, που να μπορεί να ισχύει ως πρότυπο ζωής και πράξης των ανθρώπων.

Ένα τέτοιο έργο είναι *Οι Άθλιοι*. Η ιστορία του Γιάννη Αγιάννη είναι η αγωνιώδης πορεία μιας ανθρώπινης συνείδησης από το βόρβορο και το χάος προς το Αγαθό. Ο Ουγκώ συσχετίζει μ' ένα ρωμαλέο και ανεπανάληπτο τρόπο την περιπέτεια μιας ανθρώπινης ψυχής με την περιπέτεια ενός ολόκληρου λαού και μιας ολόκληρης κοινωνίας σε μια ταραγμένη εποχή. Στις σελίδες του βιβλίου παρελαύνουν όλοι εκείνοι οι ήρωες που γοήτεψαν και γοητεύουν γενεές ολόκληρες αναγνωστών και που εκφράζουν, χωριστά ο καθένας, ένα χαρακτηριστικό ανθρώπινο τύπο, μια συστατική πλευρά της ανθρώπινης ύπαρξης.

<http://www.kastaniotis.com/book/960-03-4198-2>

Ο Γιάννης Αγιαννής έσφαλε, πλήρωσε όμως πολύ ακριβά το τίμημα...Είκοσι χρόνια στα κάτεργα μόνο και μόνο επειδή έκλεψε ένα κομμάτι ψωμί..Όταν καταφέρει να αποδράσει, δεν γνωρίζει ότι αποκτά ένα θανάσιμο εχθρό, ένα διώκτη που θα κάνει τα πάντα για να τον φέρει πίσω στη φυλακή. Υπακούοντας τυφλά στη δικαιοσύνη, χωρίς να εξετάζει αν αυτή είναι ορισμένες φορές άδικη και σκληρή, ο επιθεωρητής Ιαβέρης έχει βάλει σαν στόχο τον Αγιάννη και δεν θα ησυχάσει αν δεν τον πιάσει. Ο ήρωάς μας όμως τα καταφέρνει. Σαν αγρίμι, ληστεύει έναν ιερέα ο οποίος κατανόησε τη δυστυχία του και τον άφησε να φύγει..Και από τότε άλλαξαν όλα, καθώς ο Αγιάννης δούλεψε σκληρά και τίμια και κατόρθωσε να γίνει δήμαρχος σε μια μικρή πόλη και ευηπόλητος επιχειρηματίας, που έδινε δουλειά σε φτωχούς ανθρώπους. Όταν όμως απολύει, βρισκόμενος σε πλάνη, μια φτωχή γυναίκα, εκείνη για να θρέψει το κοριτσάκι της, εκπορνεύεται, αλλά λόγω κακομεταχείρισης αρρωσταίνει βαριά. Ο Γιάννης Αγιάννης, ο οποίος αισθάνεται τύψεις, προσπαθεί να την ανακουφίσει και της υπόσχεται, να αναθρέψει το κοριτσάκι της, αφού εκείνη είναι ετοιμοθάνατη. Ο Ιαβέρης όμως караδοκεί και οι περιπέτειες του κατατρεγμένου Αγιάννη αρχίζουν...Ένα απο τα μεγαλύτερα έργα της παγκόσμιας λογοτεχνίας, ένα θρυλικό μυθιστόρημα..Απίστευτες περιγραφές, καταπληκτική ικανότητα

στο λόγο και την αφήγηση, γρήγορη πλοκή (αν και ορισμένα σημεία, ειδικά εκείνα που περιγράφουν λεπτομερώς την επανάσταση κατά του Ναπολέοντα, θα σας κουράσουν), το έργο αυτό τα έχει όλα, γραμμένο από τον κορυφαίο Γάλλο συγγραφέα. Συγκίνηση, αγάπη, μεταμέλεια, μίσος, πόνος και όλα αυτά με φόντο τη Γαλλία στα τέλη του 18ου αιώνα..Αν και όπως ήδη ανέφερα, ίσως σας φανεί κουραστικό, σίγουρα αξίζει τον κόπο..

<http://www.be-reader.com/topic/143->

Ο Βικτόρ Ουγκό γεννήθηκε στην Μπεζανσόν στις 26 Φεβρουαρίου 1802 και φέτος συμπληρώνονται 200 χρόνια από τη γέννησή του. Η μεγάλη αυτή προσωπικότητα - η ζωντανή συνείδηση της εποχής του - τιμάται σε όλον τον κόσμο με ποικίλες εκδηλώσεις. Το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Μετάφρασης - Μεταφρασεολογίας του Πανεπιστημίου Αθηνών συμμετέχει στον εορτασμό με την έκδοση σε νέα μετάφραση δύο έργων του: *Κλοντ Γκε* και *Η τελευταία μέρα ενός καταδίκου*. Κοινό θέμα των δύο αυτών έργων είναι η θανατική ποινή.

Ο Βικτόρ Ουγκό αφιέρωσε σημαντικό μέρος της ζωής του και του έργου του στην υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και αγωνίστηκε με πάθος για τον εκσυγχρονισμό του Κοινοβουλίου, την εξυγίανση της Δικαιοσύνης, την κατάργηση της θανατικής ποινής, τη δωρεάν εκπαίδευση, τα δικαιώματα των γυναικών, είτε αναφερόμενος σε γενικές θεωρήσεις είτε σε ιδιαίτερες και συγκεκριμένες περιπτώσεις. Αγωνίστηκε δηλαδή για όλα τα καίρια ζητήματα του 19ου αιώνα που εξακολουθούν να είναι και σήμερα επίκαιρα.

Σχετικά με την κατάργηση της θανατικής ποινής, πρόκειται για μια επίμονη στράτευση σε όλη τη μακρά διάρκεια του βίου του που απέρρευσε από προσωπικά βιώματα και εμπειρίες που έχουν σχέση με τις δημόσιες εκτελέσεις και τη φρίκη που αυτές προκαλούν.

*** Προσωπικές μαρτυρίες**

Είναι πολλές οι προσωπικές μαρτυρίες που θα καθορίσουν την εσωτερική του διαδρομή σχετικά με το θέμα αυτό. Η κόρη του Adele Hugo στο βιβλίο της *Ο Βικτόρ Ουγκό, όπως τον παρουσιάζει ένας μάρτυρας της ζωής του* μας θυμίζει όλες τις δημόσιες εκτελέσεις στις οποίες παρευρέθη και τη μεγάλη επίδραση που αυτές είχαν επάνω του.

Από τα παιδικά ακόμη και τα εφηβικά του χρόνια θα πληγωθεί βαθύτατα από τέτοιες εμπειρίες τις οποίες οι μελετητές του θα χαρακτηρίσουν τραυματικές. Εικόνες τρόμου και φωνές πόνου θα τον συνοδεύουν χωρίς έλεος. Το 1811 διασχίζοντας τα Πυρηναία με τη μητέρα του και τον αδελφό του, πηγαίνοντας στη Μαδρίτη για να συναντήσουν τον πατέρα του, στρατηγό της Στρατιάς του Μ. Ναπολέοντα, στο Burgos, θα δει την εκτέλεση ενός καταδίκου και η φρίκη της σκηνής θα τον διαποτίσει. Το 1828 - είναι δεν είναι 16 χρόνων - θα παρακολουθήσει στην πλατεία του μεγάρου των Δικαστηρίων, του Palais de Justice, τον στιγματισμό με πυρωμένο σίδηρο μιας κοπέλας που είχε κατηγορηθεί για κλοπή. Εκείνη τη μέρα πήρε όρκο να αγωνιστεί χωρίς δισταγμό.

Η γκιλοτίνα, η μηχανή που επινόησε ο Γκιγιωτέν, «είναι για τον Ουγκό πρώτα πρώτα ισχυρή συγκίνηση και οπτική φαντασία». Αργότερα θα αναπτύξει μια στέρεη

επιχειρηματολογία που βασίζεται στην κοινή λογική για το απόλυτο αγαθό, που είναι η ανθρώπινη ζωή.

Από τη θέση του δημοσίου ανδρός, φορτωμένος τιμές και διακρίσεις από την πολιτεία (βουλευτής, γεροϋσιαστής, μέλος της Βουλής των Ομοτίμων, μέλος της Γαλλικής Ακαδημίας), δεν θα πάψει να στηλιτεύει την κοινωνική αδικία και να διεκδικεί για τον άνθρωπο τη θέση που του αρνείται η κοινωνία. Η επανάσταση του 1830 και ο νέος «βασιλιάς - πολίτης» Λουδοβίκος Φίλιππος θέτουν επί τάπητος τα κοινωνικά ζητήματα που θα έχουν προτεραιότητα έναντι των πολιτικών. Μεταξύ αυτών και τη θανατική ποινή. Η επανάσταση αυτή, καθώς και του 1848, επιταχύνει την προσχώρησή του στις φιλελεύθερες δυνάμεις, που μέσα στα ιστορικά συμφραζόμενα της εποχής χαρακτηρίζονται προοδευτικές.

* Η πολιτική του δράση

Ως βουλευτής της Δεξιάς στη Συντακτική Συνέλευση τον Ιούνιο του 1848 καταφέρεται εναντίον της εξέγερσης των εργατών και στις 15 Σεπτεμβρίου θα εκφωνήσει λόγο στην ίδια Συνέλευση και θα ψηφίσει «την καθαρή, απλή και οριστική κατάργηση της θανατικής ποινής» υπό τις επευφημίες της Αριστεράς και τις διαμαρτυρίες της δεξιάς παράταξης. Την ίδια χρονιά, τον Δεκέμβριο, υποστηρίζει τον Λουδοβίκο Ναπολέοντα-Βοναπάρτη για Πρόεδρο της Δημοκρατίας αλλά έναν χρόνο αργότερα συγκαταλέγεται στους εχθρούς του. Καταλυτικό στάθηκε το εξής περιστατικό: Στις 9 Ιουνίου 1849 εκφωνεί «συγκλονιστικό λόγο» για την «εξαθλίωση του λαού και την εξάλειψη της φτώχειας», που προκαλεί τη χλεύη των δεξιών ομοϊδεατών του. Ο Ουγκό θα αλλάξει παράταξη οριστικά πλέον. Το 1851 γίνεται η δίκη του γιου του Σαρλ, δημοσιογράφου στην εφημερίδα «Evenement», ο οποίος είχε καταγγείλει μια δημόσια εκτέλεση στο Πουατιέ. Συνήγορός του, μεταξύ άλλων, ήταν και ο Βικτόρ Ουγκό. Στο δικαστήριο θα καυτηριάσει «τον ειδικό νόμο της θανατικής ποινής που το Κοινοβούλιο είχε καταδικάσει ήδη από το 1830». Ο Σαρλ θα καταδικαστεί σε έξι μήνες φυλακή.

Με το πραξικόπημα του Ναπολέοντα, στις 11 Δεκεμβρίου 1851, εγκαταλείπει τη Γαλλία με ψεύτικο όνομα. Εξόριστος πλέον στα νησιά Jersey και Guernesey της Αγγλίας θα συνεχίσει την πολεμική του θέτοντάς την στο επίκεντρο των πολιτικών του στόχων. Το 1854 στο Guernesey παίρνει θέση στην υπόθεση Tarpner, ληστή δολοφόνου και εμπρηστή. Ο Ουγκό μάζεψε υπογραφές των κατοίκων για τη σωτηρία του και μετά την εκτέλεση έστειλε επιστολή στον λόρδο Πάλμερστον, υφυπουργό Εσωτερικών, καταγγέλλοντας τα κοινά συμφέροντα της Γαλλίας και της Αγγλίας, που εμπόδισαν να ακουστεί η φωνή ενός προγραμμαμένου. Γράφει στην επιστολή του: «Πρόκειται για κοινωνικό ζήτημα πιο σημαντικό από το πολιτικό... Εμείς οι αναρχικοί, εμείς οι δημαγωγοί, εμείς που ρουφάμε το αίμα δηλώνουμε σ' εσάς τους συντηρητικούς και σωτήρες ότι η ελευθερία του ανθρώπου είναι σεβαστή, η ανθρώπινη νοημοσύνη άγια, η ανθρώπινη ζωή ιερή, η ανθρώπινη ψυχή θεία. Τώρα κρεμάστε! Όταν προφέρουμε τις λέξεις πρόοδος, επανάσταση, ελευθερία, ανθρωπιά, εσείς, δύστυχοι άνθρωποι, χαμογελάτε και μας δείχνετε το σκοτάδι, όπου ζούμε και ζείτε. Μάθετε όμως τούτο: Σε λίγο οι ιδέες θα γιγαντωθούν και θα λάμψουν. Χθες η Γαλλία ήταν η Δημοκρατία, αύριο θα είναι η Ευρώπη».

Να προσθέσουμε εδώ μια λεπτομέρεια που μας αφορά άμεσα: Στις 26 Οκτωβρίου 1846 παρατηρεί: «Πολιτισμός της Ελλάδας. Η γκιλοτίνα εγκαταστάθηκε στην

Ελλάδα. Ο λαός την αποστρεφόταν, η κυβέρνηση νίκησε την αποστροφή του λαού. Κατάφεραν, τελικά, μετά από δεκαέξι χρόνια δισταγμού να καρατομήσουν πέντε άντρες στον Πειραιά. Τις πρώτες μέρες του Οκτωβρίου 1846 ο ήλιος της Ελλάδας φώτισε δύο πράγματα, το ένα αντίκρυ στο άλλο: τον Παρθενώνα και την γκιλοτίνα».

* **Επιστολές διαμαρτυρίας**

Ο απόλυτος τρόπος με τον οποίο ο Ουγκό αντιλαμβανόταν την κατάργηση της θανατικής ποινής φαίνεται από την επιστολή του (1867) στον Μπενίτο Χουαρέζ, πρόεδρο του Μεξικού και σύμβολο της Ελευθερίας, για να υπερασπιστεί αφενός τον Μπερεζόφσκι και τους άλλους ρώσους αναρχικούς, τους επαναστάτες Ιρλανδούς και τους αγωνιστές της Κρήτης και αφετέρου τον πρώην αυτοκράτορα Μαξιμιλιανό: «Δείξτε σ' αυτούς τους βασιλιάδες που γεμίζουν τις φυλακές και εξαιτίας τους βάζονται με αίμα τα ικριώματα, στους βασιλιάδες της κρεμάλας, της εξορίας, των φρουριών και των Σιβηριών, σ' αυτούς που κατέχουν την Πολωνία, την Ιρλανδία, την Αβάνα και την Κρήτη, σ' αυτούς τους πρίγκιπες που οι δικαστές τους υπακούουν, τους δικαστές που τους υπακούουν οι δήμιοι, στους δημίους που τους υπακούει ο θάνατος, σ' αυτούς τους αυτοκράτορες που τόσο εύκολα κόβουν το κεφάλι ενός ανθρώπου, δείξτε τους πώς σώζουμε το κεφάλι ενός αυτοκράτορα... Ο Μαξιμιλιανός θα ζησει χάρη στη Δημοκρατία».

Η στράτευση αυτή του Ουγκό διατρέχει όλο του το έργο: Ποιήματα, πεζά, προλόγους - μανιφέστα, επιστολές, σημειώσεις, λόγους κτλ. Ανατρέχοντας στα κείμενα αυτά, από το 1820 και μετά, από το *Μπουγκ-Ζαργκάλ*, τον *Χαν της Ισλανδίας*, την *Παναγία των Παρισίων*, ως την *Τελευταία μέρα ενός καταδίκου* και τον *Κλοντ Γκε*, που προαναγγέλλουν το θεμελιώδες έργο του *Οι Αθλιοι*, διαπιστώνουμε ότι όλες οι πλευρές της ζωής του σφραγίζονται από την αρχή ότι «η ανθρώπινη ζωή δεν βιάζεται» («L' inviolabilité de la vie humaine»). Ο ποιητής έχει την πεποίθηση ότι οι αρχές της επανάστασης πρέπει να βρουν τον τρόπο να συνδυαστούν με τις αιώνιες αξίες του ανθρώπου και η κοινωνία οφείλει να κάνει για τον άνθρωπο όσα κάνει η φύση, διαφορετικά, ανάλητη και εκδικητική, θα επιβεβαιώνει την ισχύ της μέσω της θανατικής ποινής.

Από τον Βολταίρο και την πραγματεία του *Περί ανεξιθρησκίας*, τα έργα και τους αγώνες του Ουγκό, τον Εμίλ Ζολά και το *Κατηγορώ*, μέσα από τον Σαρτρ και τους αγώνες του κατά των βασανιστηρίων στην Αλγερία, τη δράση και τον στοχασμό του Αλμπέρ Καμύ για τη θανατική ποινή, ήταν μακρύς ο δρόμος ώσπου η Ευρώπη να οδηγηθεί στην κατάργησή της και να εκπληρωθεί ένα μέρος των οραμάτων του ποιητή. Η θανατική ποινή καταργήθηκε στη Γαλλία στις 17 Σεπτεμβρίου 1981 με την άνοδο του Φρανσουά Μιτεράν στην Προεδρία της Γαλλικής Δημοκρατίας. Εισηγητής ήταν ο υπουργός Δικαιοσύνης Ρομπέρ Μπαντεντέρ που «έβαλε την γκιλοτίνα στο μουσείο της Ιστορίας». Το 1985 ο ίδιος θα εκφωνήσει στη Σορβόννη εγκώμιο για τον Εθνικό Ποιητή.

Η κυρία Τατιάνα Τσαλίκη-Μηλιώνη είναι καθηγήτρια της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών και μέλος της Επιτροπής για τον εορτασμό του Έτους Ουγκό.

<http://www.tovima.gr/opinions/article/?aid=146939>

